

TELEGRAFUL ROMANU.

N° 43. ANUL XVII.

Telegraful este de două ori pe săptămână : joi și Duminică. — Prenumerata se face în Sabiu la expediția poștei pe afara le c. r. postă, cu banii gata prin scrisori francate, adresate către expediție. Pretul prenumeratului pentru Sabiu este de anu 7. fl. v. a. sau de o jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

Sabiu, în 1/13 Iunie 1869.

Evenimente politice.

Mai multe scrisori vinu deodată care confirmă că bugetul ministerial de resurse are un deficit de 4-5 milioane. Diuariele opozitionali, și cu deosebire cele unguresc sunt necajite pre procedură ministerială. Cele unguresc mai adaugă, ca de ce suntu bune delegațiile ? Ele votăză o sumă și ministrul cheltuie cătu vrea preste sumă aceea și apoi vine înaintea delegațiilor să spuna, că cu atâta miliune amu cheltuită mai multă.

Pentru anul viitor se dizează că e provadită unu estraordinar de 6-7 milioane ; o parte din acestu estraordinar trebuie pentru tunuri-armstrong și mitraliose (un felu de proscă de glonț; inventiune nouă de a omoră și vătăma multi omeni deodata), și o parte pentru fortificații în imperiul întregu. Numai pentru mitraliose se cere unu credit de 4 milioane. Deficitul de 4 milioane în bugetul ministerial de resurse se spunea că a nascutu diferenție între membrii familiei imperiale și asiā archiducele Albrecht a demisiunatu din postulu seu de inspector general alu infanteriei, archiducele Vilhelm din postulu seu de inspector de artilleria și archiducele Leopold din postulu de inspector de trupele de geniu. Demisiunarea acăstă nu se adveresc.

Opoziționea estremă a provocată pre Kossuth sa vina acasă și să se pună în fruntea ei. Kossuth a respunsu că în impregiurările, în cari se astădi Ungaria consciintă și mintea fréza i spune că nu i e permisă a se înturnă în patriasi.

Deputatii senatului imperial galiciani și depunu mandatele, pentru ca dietă galiciană să aibă mâna libera în sessionea viitoră.

Trecendu la partea politică din afara împartășimă ca unele diuarie magiare începu a insură pe cetele (?) României. Ele facu tocmai că presa oficioasa din statele cele mari, cându se află în anul unui atacu asupra unui stat străin, vrednică în modulu acestă sa pregătescă pre publiculu, care sa contribuie avere și sănge și quasi sa se escuze înaintea lumiei că e constrinsă puterea întreprindătorie sa tinda la midilöce de aceste barbare în sine, darea necesarie pentru pacea și liniscea Europei. Nici nu invidiām ambitionea nobile a unui poporu, nici vomu protege nedreptatea ori de cine se aru comite, inse căndu cetim pomelniculu pe cateloru ce la insira colele nōstre unguresc mai curendu ne vine sa dicem : nu România, nu Ungaria pecutescu, ci oménii din trencsele și apoi oménii suntu și iici și dincolo. Le-amu strigă colelorunguresc : „voi nu vedeti de arbori padurea !“

In Francia în unele cercuri a trebuită se face alegările a două ora și a rezultatul vine o 30 deputati din opozitione. Opozitionea va fi asiā dara în corpulu legislativ alu Franciei cam de vre-o 50-60 de capete de mare. Impregiurarea acăstă dice că pune pre cugete pre regim.

Miscați facute în urma în mai multe puncte însemnate ale Franției au alarmat lumea încătu-va, inse nu au fostu cu urmări mari.

In Spania s'a publicat serbatorește constituționea, mai întâi în Madridu apoi și în alte părți ale regatului.

In România s'a mai prelungit sessiunea camerilor inca pre 12 dile.

Dietă Ungariei.

In nrulu precedentă amu promisă a raportă și publicul nostru cetitoru despre siedintăa în carea s'a facut, din partea deputatilor nationalităților (Mai mulți români și numai potieni serbi și slovaci) două amendamente la adresa în urmă cuventului de tronu și despre cărei rezultat su-

marin refirîmu înca în nrulu 41. *) Despre unu amendamentu s'a amintită înca în nrulu trecutu în articuloul intitulat. „La cestiuenea naționalităților. Premitiendu acestea să venim la siedintăa din 4 Iunie.

Dupa unele curenții și după o interpellare făcută de deputatulu Irányi : deca ministerialu are de cugetu a susține dielei unu proiectu de lege privitoru la modificarea §-lui 10 din art. III. d. I. din anu 1848 carele tratăza despre consiliul de state, care interpellare să se predă ministerialui.

Trece casăa deputatilor la ordinea dilei, adeca la desbaterea speciale a adresei.

La aline'a a douăa deputatulu Irányi înăndu cuventul protesteză în contră unei declaratiuni facute de ministrul presedinte în siedintăa dela 3 Iunie ; că ministerialu este îndreptatită a interpreta legile căndu diele nu este adunata. În decursul vorbirei e intreruptă mai de multe ori de deputati, căci no vorbea la obiecto. În fine președintele iera lu intrerupe, și dep. Irányi atunci renuntă tacendu de a vorbi mai departe. Aline'a se primesc fără modificare. Se primește după acăstă alineele III și IV, iera după cetera alineei V înăndu.

Vasiliu Buteanu. **) Onorabile camera ! Eu amu norocirea d'a fi insarcinat cu misiunea pentru mine onorifica d'a sustine în numele meu și alu mai multoru consoli ai mei unu amendament la projectul de adresa elucratu de comisiiunea esmisa de camera, și acceptat de basea pentru pertratarea speciale ; — înainte d'a pune înse acestu amendamentu pre mas'a onorabilei camere, mi-ieu libertatea d'a i cere pretiulă atenție pentru căte-va mominte.

Decumv'a în acestu projectu de adresa discutat pre largu și pre deplinu în toate părțile sale cu ocasiunea pertratrării generali, a-siu sfâr espresa un'a impregiurare, care după parerea mea este forte esențiale, a-siu consideră de indiscretiune a usteni și mai departe pacientăa onorabilei camere ; — după ce inse din acestu projectu de adresa lipsesc unu pasu, care după modestăa mea parere interesă prea d'aprōpe și într'unu modu forte susceptibilă precum patria comună asié și pre diferitele naționalități locuitorie in patria, indemnati de amorea cătra patria nōstre și in interesulu propriu nōstre conservări amu tienutu de un'a necesitate neincongiuravera a propasi cu amendamentul ce indată se va cetti.

Ei și amicii mei de principie apartenem aceloră, cari respecteză integritatea patriei comuni, și dorescu cu anima sincera desvoltarea constituționiei nōstre comuni, și chiaru pentru ca precum disesi dorintăa mea principale este a nutri și desvoltă pre base democratice vieti a constituționale a patriei nōstre. Dorintăa emanata din acăsta nesuntia a mea mi-a impusă a chiamă atenționea onorabilei camere asupră unei impregiurări de un'a importanță mare.

Onor. camera ! Nu-mi este scopulu a comentă articolul de lege, pentru egalitatea naționale, creatu in dilele ultime ale dielei trecute, fie-mi inse ieratul a marturisii sinceră și cu franchetia, că eu precum atunci asié in prezintă sum de acea cre-

*) Cu ocasiunea acăstă trebuie să rectificămu numărul votantilor din siedintăa din 3 Iunie în locu de 252 cu 251. R.

**) Testulu vorbirei și alu amendamentului lu reproducemu după traducționea „Federatiunei“. R.

tră provinciele din Monarchia pe anu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și teritori străine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platește pentru într-o oră cu 7. fl. cr. și sirulu, pentru a două' oră cu 5 1/2. cr. și pentru a treia' repetare cu 3 1/2. cr. v. a.

dintă și convingere ferma, cumea onorabilă camera n'a pronunciatu ultimatulu in privintă a acăstă, cu atâtă mai putienu nu, cu cătu sie-cine s'a potută convinge dimpreuna cu mine, că acelu articlu de lege n'a indestulită și n'a potută indestulă pretensiile juste și ecuitabile ale diferitelor naționalități, acăstă o dovedescu declaratiunile deputatilor diferitelor naționalități, facute în 1868, o dovedescu momentele, ce se ivira dela crearea aceluui articlu de lege în vieti a politica a diferitelor naționalități.

Din acăstă și mai multe cause existintă noi dorim ca art. XLIV. sancti natu in 6. Decembrie 1868 să se sumita revisiunei, modificându-se astfelui, ca existintă, limbă și cultură nōstra naționale se fie asecurate. — Nu pretendem noi nimic ce aru poté slabî séu plane periclită existintă nōstra de statu și legatură acescă, pretendem numai atâtă, că noi că vechii și daca vré D-dieū vecinicii locuitori ai patriei acăstă, se potem traî in deplină egalitate, contielegere și pace cu toate naționalitățile acăstăi patrie, — și chiaru din astă causa ama doră ca vointă nōstra sa nu se interpreze reu, să nu simă suspitionati atunci, căndu voim a ni asecură vietă și libertatea; căci șiintăa fără libertate și vietă nu pote folosi nici sie-si nici patriei sele.

Necessitatea resolvirei norocose a cestiuenei naționali s'a discutat in destulu in mai multe diele, și după pererea mea numai este inderetură alta, de cătu sinceră buna vointia din toate părțile, și nodulu gordeanu este deslegat.

Să nu ne omagim, precum spusera mai multi deputati in acăstă camera, ca suntemu 15 milioane magiari, ma nu neci posim acăstă, ci se ni dănu atenționa și vointă intr'acolo, ca cele 15 milioane de sub coróna st. Stefanu sa fie cetăteni deplinu îndreptatii și maltamiti.

Fie-mi permisul a crede in urmă celoru dize, că onorabilă camera condusa de spiritulu sublimu alu contielegeriei și fratielatii ni va procură, inoa sub decursulu dielei presinte, ocasiune legale pentru că noi, că frati cu vietă și drepturi egale sa simu factorii desvoltării constitutiunali a patriei nōstre, ai reformărilor salutari pre base democratice, sa simu factorii creării unui statu solidu despre care se potem dice nec in inferni prae valebunt adversus eam! Si acăstă o potem ajunge forte usioru, deca ni vomu acoperi corpulu comunu adeca patria cu scutul celu de feru alu păciei și contielegeriei, deca vomu impară drepturile constitutiunali fratielatii in mesură in care suportāmu sarcinele ei.

Săretāmu Europei civilisate, că onorabilă camera nu intrebuită polorea, ce sōrtea i o a datu pentru medlocirea unei bune stări aparute și pote nestabile, ci inainteza seriosu cu tempulu, nelasandu inderetură ceva rezerva, care sa se pote intrebuită căndu-va spre danu patriei nōstre comune.

Premitiendu aceste, și recomandându amendamentul nostru atenționiei pretiutăi și partenirii onorabilei camere, lu pună pre més'a on. camera, avendu deplina sperantă, ca va ave resultatul dorit.

AMENDAMENTU.

Dupa aline'a a patră sa se pună urmatōri'a alineea :

„Intre cestiuile de mare însemnatate nu potem trece cu vederea cestiuenea de naționalitate, a cărei fericita deslegare — după noi — este o condiție de desvoltare morale, spirituale și materiale prin urmare o condiție de viață pentru patria întręga. In acăsta privintă dietăa trecuta a adus o lege, și eredem ca tocmai din acăsta causa solicitudinea parintescă a Majestății Vostre a lasat neatinsa acăsta cestiu în cuventul de tronu. Dar' noi, Majestate, nu potem negă, ca deslegarea pre-

cum s'a facut, ea n'a produs multiamire la tota poporele tieri; deci noi in consintintia ce avem pentru fericirea patriei prin multiamirea tuturor pretensionilor legitime ale tuturor poporilor, nu potem privi deslegarea de definitiva, si pentru aceea ne declarăm de aplicati a lui acesta cestiune — din initiativa nostra seu a guvernului Majestatii Vostre — la noua desbatere si a o deslegă pre baza deplinei egale indreptarii nationali cu recunoscerea existintei si a drepturilor nealienabili pentru tota nationile tieri." Subscripsi: Buteanu, Dr. Ios. Hodosiu, Ioan Cuen, Sig. Borlea, Ales. Romanu, Mir. Romanu, Aur. Maniu, Vin. Babesiu, G. Stratimiroviciu, V. Paulini-Totu, Ioan Uslarik, Laz. Graiescu, Ant. Konyoviciu, Ales. Mocioni, Ant. Mocioni, G. Mocioni, Lazan Ionescu, Dum. Ionescu, Vas. Jurca, Petru Mihali, Alois. Vladu, Ios. Popu, Sig. Popoviciu.

Dep. Franciscu Deák e celu dintâi care vorbesce dupa dlu Buteanu; el dice ca in anul 1868 s'a facut lege in privintia egalei indreptarii a nationalitatilor. Legea aceea s'a facut cu intenititatea, ca egală indreptare a sia-cărui cetățieni, tinea-se elu de ori-care nationalitate, vorbescă elu ori-ce limba, sa fie garantata si pre lunga acesta intregitatea, independenta tieri si organizarea ei sa remana nevaleata. Acum se face aci amendamentu ca sa esprimam totu noi cari am facut legea ca nu indestulese pre nationalitate. Se poate ca dupa ce va asculta majoritatea casei causele va luă in desbatere unu proiect nou in privintia acesta, dara că diez' a sa primăca in adresa a se dice, ca legea e neindesultatorie, fară de a fi unu proiect nou pre més'a dietei, nu se poate posta. Ori-cine doresce multiamirea generale (közmegelégedést); e de opinione, ca deca se votă legea in dietă trecuta dupa cum o a dorit minoritatea atunci nu era in tiera multiamirea generale, pentru ca la facerea unei legi inainte de tota trebuie considerata dreptatea demnitatea si interesulu comunu alu tieri; insa la facerea unei legi nu se poate incungură sa nu fie si de acel' a cari nu suntu multiamiti cu ea. De aceea e indreptatitua sia-care depozită sa faca propunere ca sa se modifice ori-ce lege, seu sa faca proiectu nou, si atunci diez' va decide deca se va observa politică neintrevintiunei. Se respinge.

Cu acela se incheia si desbaterea speciale a adresei si se increde ministrului presedinte substernei ei Majestaticei Sele. Siedintia se termina la 2 ore si 10 minute.

legare asiá precum s'a facut ea in dietă trecuta dupa manifestatiunile din mai multe părți si mai ales din partea municipiilor si cercurilor de alegere din Transilvania inca nu o putem privi de multiamitoria. Este nenegabilu Maiestate, ca legile, despre uniune, ori-cătu aru si poate de neatatabili in forma, ele insa in fondu atingu existintia unei tieri precum si cele mai vitali interese ale poporilor acelora, fară că majoritatea precumpanitoria si cea mai naturale a acelor popore se sa participe la aducerea loru conformu intereselor sele, pre bas'a democratiei si pre bas'a principiului de dreptate, fară de care — asiá credem — ca este imposibile de a se intemeia o stare juridico-publica sigura si durabile; nu se poate trece apoi cu vedere nici aceea, ca nationa româna din Transilvania, inca inainte de a se restitu constituutiunea nostra, de-si nu dupa spiritul acestei constitutioni, dara ea in fapta intrase in vietia că factoru publicu de statu; dreptu aceea nu pregetam a declară ca suntemu aplecati seu la propunerea guvernului Majestaticei Vostre seu din initiativa nostra — a crea unu articulu nou de lege, prin care, luându in considerare interesele vitali si pretensiunile legali ale tuturor locuitorilor Transilvaniei si mai alesu ale romanilor, uniunea intre aceste două tieri surorii sa se baseze pre fundamentulu siguru alu dreptatei eterne". Subscripsi: Ioan Cucu, Dr. Ios. Hodosiu, Sig. Borlea, Ales. Romanu, Mir. Romanu, Laz. Ionescu, Dum. Ionescu, Vinc. Babesiu, Ales. Mocioni, Ant. Mocioni, G. Mocioni, Aloisiu Vladu, Lad. Buteanu, Laz. Gruiescu, Sig. Popoviciu, Vasile Jurea.

Pentru acestu amendamentu vorbesce Hodosiu; in contra lui Ioan Bethlen.

In desbaterea mai departe Stratimiroviciu, dupa ce cetesce o cuventare lunga face unu amendamentu prin care vrea sa se esprime in adresa ca in privintia politicei orientali ea va observa politică neintrevintiunei. Se respinge.

Cu acela se incheia si desbaterea speciale a adresei si se increde ministrului presedinte substernei ei Majestaticei Sele.

Siedintia se termina la 2 ore si 10 minute.

Projectula de lege despre exercitarea puterii judecătorescii.

ce l'a asternutu ministrulu de justitia casei deputatilor in siedintia din 29 Maiu e urmatoriul:

§ 1. Justitia se va desparti de administrative. Nici forurile administrative nici cele judiciale nu se voru amesteca in cerculu reciprocu de activitate.

§ 2. Puterea judecătoresca se exercită in numele Maj. Sele.

§ 3. Pre judecătorii sententiari (decisitori) i denumesce regele prelunga contrascrierea ministrului de justitia.

§ 4. Fie care judecătoriu e salarizatu din cass'a statului si e indatoratu a face dreptu partidelor fară plata. Salarisarea judecătorilor s'a primitu in budgetulu statului si lefa judecătoresca odata stabilita nu se mai poate micsoră.

§ 5. Oficiulu judecătorescu lu poate imprimi acelu civu alu Ungariei, carele a) a imprimuitu 26 de ani; b) are unu caracteru nepatatu; c) are cunoștința deplina a limbii magiare si incătu e pentru ocuparea unui postu de jude singulariu vorbesce si limbile usitate in raionu, in fine d) posede facultate spirituale si practice otarite in §. 6.

§ 6. Despre cunoștința drepturilor debue se documenteze, 1) ca a facutu esamenulu de advocacy din drepturile tieri si din dreptul cambiial; 2) seu a) ca a absolvatu studiile juridice la vr'nu institutu mai inaltu, sie din seu afara de patria (universitate seu academ'a o publica, dreptul patriei insa la tota intemplarea la vr'nu institutu ungurescu, si ca a facutu esamenele teoretice prescrise la unu asemenea institutu patrioticu, si preste acela b) ca dela depunerea esamenului din urma, a facutu in trei ani praca juridica si adeca unu anu la o judecătorie si cel'a-lalti doi seu la unu advocatu seu la o judecătorie si dupa acesti trei ani a facutu esamenulu practicu de jude asemenea cu succesu bunu.

§ 7. Judecătoriulu nu poate fi totu odata a) deputat; b) notariu seu agentu regescu; c) nu poate se primăca vr'nu oficiu de statu mai inaltu (civili, eclesiasticu seu militariu) fie acela municipalu, comunalu salarizatu seu onorariu, seu vr'nu

altu oficiu, afara incătu e obligatul prin legea militare a servir la resvera seu la garda; d) nu poate se fie professoru seu inventatoru; e) nu poate se incepe nici o negociatiora seu industria seu vre-o alta ocupatiora, ce nu s'aru unu cu independentia oficiului judecătorescu, seu prin care s'aru impedita in imprimarea datorintelor sele oficiose; f) nu iertatul se fie nici proprietariu, nici editoriu nici redactoru a vre-unei foi politice.

§ 8. Judecătoriulu nu poate se primăca dela nimenea vre-o pensiune, si deca a avutu inainte de intrarea in oficiulu judecătorescu dreptu la ea, e indatoratu a resigna de ea inaintea ocupării oficiului.

§ 9. Judecătoriulu nu poate fi membru alu vre-unei societati politice seu de lucru; nu poate participa la consultările ei si acele nu le poate influentia nici mijlocitul nici nemijlocitul si nu se poate alaturat pre langa conclusele seu petitiunile astorui felu de reununi seu adunari.

§ 10. Judecătoriulu nu poate fi membrul unei representatiuni municipale seu comunale, nu poate participa la consultările ei si nu poate influentia asupra activitatii ei nici prin sfaturi nici prin vre-unu altu faptu.

§ 11. Judecătoriulu nu poate fi la vre-o societate actionarie comerciale seu industriale, presedinte, directoru seu membru alu consiliului administrativu seu a vre-unei comisiuni de controla, de esaminare seu de revisiune, nu poate fi nici altu cum membru activu fia salarizatu seu numai provisoriu.

§ 12. Tutoru seu curatoru ce e indatoratu a administratava avere, a face ratiocinioiu seu, a si reprezentante inaintea forurilor judecătoresci, poate se fie judecătoriulu numai in casu acela, candu tutela seu curatela i se cuvine lui dupa lege.

§ 13. Judecătoriulu e indatoratu, celu multu in trei luni dupa denumirea sea, dara la tota intemplarea inaintea de intrarea in oficiu, a depune juramentulu de judecătoriu inaintea forului colegialu la care e denumitul. Intrarea in oficiu si incepertul salariului de judecătoriu se computera dela depunerea juramentului. Judecătoriul, carele nu observa tempulu depunerei juramentului, adeca nu depune juramentul in tempulu otaritul, se privesce, ca si candu n'aru si primitu denumirea si locul lui se intregesc de nou.

§ 14. Judecătoriulu legalmente denumitul nu se poate depune din oficiulu seu afara de casurile otarite in lege.

§ 15. Judecătoriulu se poate transpune seu avansza la alta judecătorie seu in altu oficiu, afara de casurile otarite in lege numai cu invocarea sea. La o judecătorie nu se potu aplică judecători, cari suntu inruditi in linia ascendente sau descendente sau cari suntu in alu doilea gradu de afinitate, precum si deca suntu in referintie parientesci seu fiscesci de adoptiune.

§ 16. Judecătoriulu se poate pensiona numai in casu, candu din cauza batranetelor seu a vre-unei debilitati corporale sau spirituale nu-si mai poate imprimi oficiulu.

§ 17. Fiecare judecătoriu are dreptu a prezinta intr'unu anu siese septamani ferii.

§ 18. Judecătoriulu e indatoratu a proceda si a judeca dupa legile, ce au baza legale si dupa obiceiuri, ce au valoare de dreptu.

§ 19. Nume nu se poate retrage dela judecătoriulu seu competenta.

§ 20. Afara de calea legislatiunei nu se potu desfiintia judecătoriile statorite prin lege si nu se potu sub nici unu pretestu pune altele in locu, asemenea nu se poate schimbă competitanta otarita prin lege precum nici cerculu si numerulu judecătorilor.

§ 21. Judecătoriulu nu poate impiedica pre nime a-si caută dreptul seu, deca se tiene de competitanta sea.

§ 22. A face destulu requisitione si preste totu a se ajutora in cause de dreptu cu reciprocitate e indatoratu fiecare judecătoriu.

§ 23. Despre responsabilitatea judecătorilor tractea o lege speciale.

§ 24. Controversele de competitanta obvenitie intre forurile judecătorescii si administrative se decide, pana la o noua ordinatiune a legislativei, ministeriului.

Balth. Horvath, ministrul de justitia.

Ioan Cucu presinta urmatoriul

AMENDAMENTU

Dupa aline'a a patra sa se puna urmatorea aline'a:

"Astfelu de obiectu momentosu tienemu cestiunea unionei Transilvania cu Ungaria, a carei des-

* Cuventările acestora le vom reproduce pre catu ne va sătă in putință.

Amendamentul su respinsu.

Ioan Cucu presinta urmatoriul

AMENDAMENTU

Dupa aline'a a patra sa se puna urmatorea aline'a:

"Astfelu de obiectu momentosu tienemu cestiunea unionei Transilvania cu Ungaria, a carei des-

* Cuventările acestora le vom reproduce pre catu ne va sătă in putință.

Proiectu de lege.

(Acum legge sanctiunata, art. XXXVIII) in obiectul instructiunii publice din scólele populare, primitu in siedintele casei deputatilor tenuite in 19 si urmatorele dile ale unei Novembre 1868.

(Capetu.)

Capu IX. Autoritatile scóleloru populari.

§ 116. Totu institutulu comunale pentru instructiunea poporale sta sub nemijlocita autoritate a comunei. Aceasta autoritate comun'a si o exercită prin scaunulu scolasticu alesu de dens'a.

§ 117. Spre acestu scopu in fia-care comună se insintă o comisiune scolaria constatatoriu celu putienu din 9 membrii, cari membrii se alegu dintre locitorii comunali, incătu se pote din individi precepatori de cau'a instructiunei; in comunele si cefătile, ce posiedu corporatiune reprezentativa ii alege corporatiunea, in alte comune ii alege adunarea generale a comunei. Afara de membrii alesi au votu consultativu si decisivu in comiss. scolare preotii locali si invetiatori scolarii poporali comunale seu unde suntu mai multi invetiatori representantele corpului invetatorescu.

§ 118. Comiss. scolare comunale se alege pre trei ani. Membrii acele'a insa se potu totu-déun'a relege.

§ 119. De cum-va dupa trecerea acelora trei ani comun'a respectiva aru amenă alegerea comisiunii scolastice mai in lungu tempu de două septamâni; membrii comisiunii (scaunului) scolare ii denumesce din membrii comunei consiliulu scolariu comitatensu. Denumirea insa are valoare numai pre unu anu, si dupa espirarea acestui tempu numai in acelu casu se pote reinnoi, déca comun'a nici cum nu s'ar folosi de dreptulu seu de alegere in decursu de două septamâni.

§ 120. Pentru validitatea alegieriloru e necesaria present'a de două din trei parti a membriloru scaunului scolare, iéra pentru aducerea altrei decisiuni valide e necesaria present'a majoritatei absolute.

§ 121. Comiss. scolastica alege pre invetiatori conformu §-Ilu 136; in tota septamâna cercetăza prin căte unu membru alu seu scólele din locu; decide in privint'a didactului; grijesce, că pruncii se umble la scóla regulatu; admonéza pre purtatorii de grigia a negligentiloru, si in casu de lipsa urgéza pedepsirea loru inaintea judetului; veghiéza cu strictetia asupr'a instructiunei si asupr'a punctualei efectuiri a legilor scolastice; veghiéza asupr'a manipulării fondului scolasticu si in cointelegera cu antist'a comunale se ingrijesce despre sporirea acelui'a, dispune despre repararea cuvenita a edificiilor scolastice, despr. provederea scóleloru cu instrumentele de instructiune; mai departe in causele procesuali intre invetiatoriu si intre parintii seu purtatorii de grigia a invetaciiloru si in tota intrebările disciplinari mai insenmante forméza judeciliu de instant'a prima; se infatiséza la esamenele anuale; cere séma dela curatori; si despre procedur'a sea face comunei relatiune anuale in casuri urgente si mai ponderose relatiunea si mai de graba. Antislii comunali asternu aceste relatiuni cu tota ocasiunea consiliulu scolasticu comitatensu seu cetatienscu.

§ 122. Comiss. scolastica comunale alege, conformu numerului scóleloru, unulu seu mai multi curatori, cari — dupa indrumatiunile din partea comisiunii scolastice — manipuléza avereia scólei, reparéza edificiile, solvesce salariul oficialiloru, si anualminte asterne inaintea comisiunii scolastice socota particularia si rectificata cu documente.

Aceste socotele, dupa ce s'au cercetato de comisiunea scolastica, se tramitu pentru supravizitare comunei si de acolo consiliulu scolasticu comitatense seu cetatienscu.

§ 123. Tiéra intréga conformu comitatelor se imparte in districte de instructiune intr'unu numru egale cu alu comitatelor. Bud'a-Pest'a forméza unu districtu instructiunale deosebitu.

§ 124. Tote causele educatiunei populare din comitat se manipuléza de inspectorulu scolasticu comitatensu denumitul de ministeriulu de instructiune si de unu consiliu scolasticu de sub presiedint'a acelui'a, asupr'a scóleloru confessionnali se exercităza supraveghiera cu intrevienirea inspectoreloru scolasticu. Acestu inspectoru pote se fungheze si in mai multe comitate instructiunali, déca pre teritoriul aceloru nu suntu mai multu do 300 comune,

De cum-va pretinde ingramadirea afaceriloru, guvernul pote denumi lângă densulu unu inspectoru secundariu seu ajunctu.

§ 125. Consiliulu scolasticu comitatense se forméza in modulu urmatoru: 1) Tota confessiunea, care pre teritoriul comitatului are comune bisericesci, alege din sinulu seu căte unu membru. 2) Toti invetiatorii publici căti suntu pre terenulu comitatului instructiunale alegu dintre sine patru membri. 3) Cei-a-lalti membri devinu alesi din sinulu comitetului comitatense. Numerulu acestor'a e celu putienu de 14, celu multu de 34. 4) In comitate in care suntu cetăti regesci o parte a membriloru detinuturiti in punctul 3, se alege din partea acelora, conformu proportionei, in care proportiune sta numerulu locuitoriloru din tresele catra totalitatea locuitoriloru din comitat.

§ 126. Membrii consiliului scolasticu comitatensu se alegu pre cinci ani. Membrii acestui'a insa dupa espirarea celoru cinci ani se potu relege.

§ 127. Bud'a-Pest'a, care conformu acestei legi forméza unu districtu scolare deosebitu, dupa partiile orasului se imparte in mai multe comunitati scolare cu totu atâtaea comiss. scolastice. Aceste comiss. scolare se alegu de cătra alegatorii partiilor orasului pre 3 ani. Insa membrii acestor'a se potu alege si de nou. Afacerile acestor'u comiss. scolare suntu totu acele, care s'au inspirat in §-lu 121, exceptiunandu alegerea invetiatoriului si manipularea averei scolastice, care afaceri in orasie, ce forméza deosebitu districtu instructiunale cadu sub competitint'a consiliului scolasticu orasienescu seu sub a corporatiunei representative orasienesci. Consiliulu scolasticu orasienescu (districtuale) se alege prin corpulu representativu, si totu pre atat'a ani, pre căti s'au alesu si corpulu representativu. Insa membrii acelui'a iéra se potu alege. Membrii din oficiu ai comisiunii scolare orasienesci provediuti cu votu consultativu decisivu suntu preotii locali, fara destingere de confessiune si doi representanti ai corpului profesorale.

In spectorulu comitatensu
§ 128. 1. in totu anulu cercetăza odata totu institutiile pentru instructiunea populare atâtaea comunali si confessiunali cătu si cele private inferiori seu superioiri si veghiéza strictu asupr'a efectuiri punctuale a legei in acele;

2. in scólele comunali si de statu dispune conformu indrumatiunei din partea ministeriului de instructiunea publica si pre teritoriul comitatului in genere executéza ordinatiunile in privint'a causei invetiamentali emanate din partea guvernului de instructiunea publica, si in totu anulu substerne guvernului unu raportu detaliat.

3. elu e presiedintele consiliului scolasticu comitatense si asemenea alu consiliului diriginte alu scóleloru de altu soiu (d. e. a preparandielor).

§ 129. Inspectorii si adjuntii loru tragu unu salariu regulatu.

§ 130. Consiliulu scolasticu: 1. face suprarevisiunea socoteloru substernute din partea comisiunii scolare comunale;

2. In privint'a scóleloru comunali e foru de a dou'a instantia, in causele parintiloru cu invetiatorii si in tote causele disciplinari din scólele populare.

3. Judeca acupr'a gravamenelor comiss. scolare contra invetiatoriului, si a invetiatoriului contr'a comis. scolare, (de aici partiile potu se recurga de dreptulu la ministeriulu de instructiunea publica) si in genere judeca asupr'a procedurei comissionelor scolare.

4. Se consultăa despre relatiunile invetiamentali ale districtului instructiunale (a comitatelor si oraselor regesci), si in privint'a scaderiloru, care nu le pote implini, face raportu si respective propunere comitatului seu corpului representativu alu orasului, care dupa aceea o asterne ministeriulu de instructiunea publica.

§ 131. Consiliulu scolasticu se coaduna totu la $\frac{1}{4}$ de anu si cu acesta ocasiune membrii capeta spese de caleatoria si diurne.

§ 132. Despre activitatea consiliului scolasticu si despre starea causei invetiamentali in districtul instructiunale Insp. face relatiune anuale comitatului comitatense seu corpului representativu orasienescu. Acesta relatiune prin respectivul comitetu seu corpului representativu totu-déun'a e a se asterne ministeriului de instructiunea publica.

Capu X. Despre invetiatori.

§ 133. Pentru oficiulu invetatorescu suntu invredniciti numai acelii individi, cari au obsolvat in regulu cursu de studie in care va preparandia publica si cari depunendu esamenele de obligate au castigatu diploma; seu déca nici n'au absolvato cursul publicu preparandiale, déca s'au supusu cu succesu intr'o preparandia publica atâtau esamenului teoretic, căsi si practic.

Acei invetiatori diplomiati, care la publicarea acestiei legi voru si in statiune, se lasa in statiune inse suntu detori a si rectifică istetimela si practica in instructiune inaintea superiorei autoritatii, ce va cerceta scólele. Care nu potu rectifica aceste in dilele vacatinii de veră sa potu constringe la invetiere continuativa efectuinda in cea mai de aproape preparandia.

§ 134. Esamenulu invetatorescu se pote depune si din unele sciintie de specialitate si din metoda instructiunei acelora. Diplom'a cästigata in astu modu inse invrednicește numai spre instruirea acelor'u studie, care suntu inseminate in aceea.

§ 135. In scóle civili, in casuri extraordinaire se potu chiamă de invetiatori si astfeliu de barbati, cari nu posiedu diplom'a invetatoresca, inse prin continu'a cultivare de mai multi ani a cutârci sciintie pre terenulu literaturii s'au facut cu noscute.

§ 136. Invetiatorii se alegu sub presidiulu si conducerea delegatului consiliului scolasticu de cătra comiss. scolastica comunale prin votare.

Resultatulu alegerei e de a se substerne consiliului scolasticu comitatense pentru aprobare.

§ 137. De adjunți de invetiatori suntu chiamati nu numai invetiatorii diplomiati, ci si junii, cari au finit cursul preparandiale. Dreptulu chiamării compete asiderea comiss. scolastice. De cumv'a comun'a aru delatură implerea oficiului de adjuntu invetatorescu, seu aru amenă implerea acestui oficiu: inspectorele scolasticu districtuale pote denumi adjuntu invetatorescu, facandu relatiunea despre denumire consiliului scolasticu comitatense.

§ 138. Invetiatorii se alegu pre viatia si din oficiulu loru se potu amové prin judecat'a consiliului scolasticu comitatense numai pentru lene, escesu morale, seu pentru crima politica.

Aceste judecati inse suntu a se tramite pentru intarire ministeriului instructiunei publice.

§ 139. Statiunile invetatoresci devenite in vacanta suntu a se implini cătu multu in decursul de o diumatate de anu.

§ 140. In casulu mortiei invetiatoriului, veduv'a si orfanii lui incependum dela dia mortiei in decursul de o diumatate de anu capeta salariul in-tregu si locuinta. Sub restempulu acesta in scóla trebuie aplicatu unu invetatoriu adjuntu.

§ 141. Invetiatoriului pote si representante distante, comitatense, orasienescu, comunale si bisericescu precum si membru alu juriului (scaunu juriaticescu), inse pre lângă invetatoria nu pote porta nici unu oficiu. Acelea afaceri, care se potu fini in locu, si a căroru implinire se pote efectua afara de orele de instructiune, le pote primi cu licentia dela superioritatea scolare. Invetiatorii scóleloru confesionali inse, potu dà ajutoriu la sierbicie domnedieesci si la ingropaciuni.

§ 142. Salariulu invetatorescu, conformu, relatiunilor locali, lu stabilesc comiss. scolastica pre lângă aprobarea consiliului scolasticu comitatense. Iuse afara de locuinta onesta si unu patrariu jugeru de gradina, salariul invetatorescu nu pote fi mai putinu, decât:

a) a invetiatoriului ordinariu din scóla populare elementare 300 fl. v. a.;

b) a invetiatoriului adjuntu din scóla populare elementare 200 fl. v. a.;

c) a invetiatoriului din scóla populare superioare 550 fl. v. a.;

d) a invetiatoriului adjuntu din scóla populare superioare 250 fl. v. a.;

e) a invetiatoriului scólei civile in cetăti mai mari 800 floreni v. a., in locuri mai mici 700 fl. v. a.;

f) a invetiatoriului adjuntu din scóla civile in orasie mai mari 400 fl. v. a., in locuri mai mici 350 fl. v. a.

§ 143. Unde pâna acum a fostu datina, seu unde amesuratul relatiunilor locali se arata a fi cu

scopu a se dă o parte proporțională din acele salarii în naturale, acele se stăveresc după prețul de midilou al loru socolite de 10 ani. Aceste naturale le culegu și le dău respectivii antistii comunali.

Cantitatea acestor naturale stăverinduse odată multă nu se poate strămută.

§ 144. Unde Investitorii tragă salariu mai mare decât sumele puse în §-lu 142 acele sauți a li se lasă și mai de parte.

§ 145. Comuna în totu anul retine 2 procente din salariul anual al investitorilor ordinari pre sămă casei de ajutorare și le subministră consiliului scolastic comitatense. Banii coadunati estumodă din totu comitatele instructionalni se manipulă de ministerul de instrucțiunea publică, publicânduse despre densii în totu anul o socotă deschisa pre cătu se poate de detaliata.

Din cass'a acésia investitorii deveniti neapă de lucru în urmarea betranetelor său a morbului și prin urmare, care nu mai potu remană în statiuine, investitorile devenite neapă, precum și vejuvele (pâna ce nu se marita) și orfanii (pâna la etatea de 16 ani) investitorilor repausati, se ajutoră cu deosebită privire la familiile investitorilor ajutorându său a veduvei ingreuiata cu membri numerosi și suferitória de lipsa.

§ 146. Pentru educatiunea orfanilor sermâni a investitorilor repausati sa da ajutoriu și din cass'a statului și inca in astă modu: 1) ca sumă anuale votata, sa se imparta celu pucinu intre 100 de baieti; 2) baietii potu investi in ori ce locu și in ori care institutu; 3) orfanii tragă ajutoriu numai pâna la etatea de 16 ani.

§ 147. Investitorii comunali ai scăolelor poporali și civile suntu indatorati in fiacare districtu investimentale a se constitui in corpul investitorescu. Corporatiunea investitorescă districtuale se imparte in atâte reuniuni, căte cercuri are comitatul. Reuniunile cercuali (járás) suntu deobligate cu ajutoriul comunelor a se coadună de done ori pre anu, iéra intrég'a corporatiune e deobligata a se adună odată in anu la conferintia. Pentru regularea conferintelor investitoresci va dă ordinatione ministerialu de instrucțiunea publică.

§ 148. Executarea acestei legi se increzintă ministeriului de culte și instrucțiunea publică, care despre cauza instructiunii publice face dietei relatiune anuale.

Dupa „Foi'a inv. pop.”

Cincu-mare 24 Maiu 1869.

Domnule Redactoru! Atâtul mil'a din Seliste și Sabiu in suma de 30 fl. v. a carii mi-ati transmisu prin stima D-Vostra harthia din 29 Apriliu, cătu și cei 5 fl. v. a. tramsi cu alta hartia a Domniei Vôstre dto 21/9 Maiu a. c. de nou din Ibanesci — i-am primitu și in contielegere cu comitetul i-am impartis arsilori și lipsitilor din Cincu-mare, fără osebire de naționalitate — de spre care suma cuitezu.

Impartisitii arsi, cu lacremi primindu sumulită de căte 1 fl. v. a. au multiamită contribuitorilor și colectantilor, precum și D-Vostra pentru ostenea. Pentru care bunatate aducem multiamita publica.

Ignatiu Mandocea
pres. com. par.

Romania.

Despre desbaterile din camerele României reproducem după „Trompet'a Carpaților” nr. 728 urmatoreea cronică parlamentară: Adunarea deputaților.

„Cu durere mare amu ascultat noi interpellarea facuta slalta-ieri dlui ministru de resbelu in privint'a insultei aduse de către unu sergentu său corporalnu némtiu unui oficieru superioru dintre cei mai distiști in armăt'a româna, majoru Dabija.

„Acăsta interpelare ne-a mahnită in totu privintiele; intâi pentru că amu vediutu in ce chipu armăt'a nostra a ajunsu bataia de jocu nu numai a oficierilor superiori că Krensky, dura inca și chiaru corporalilor și sergentilor ce vinu din Germania preste tiér'a nostra, eu mai multă cutesantă de pre cătu aveau oficerii muscali cari investia pre ostasii romani sub occupatiunea de 200 mii baionete rusesci; alu doilea pentru demoralizarea, anarchira, nedisciplin'a care să intinsu in armăt'a nostra, și cari rele datează numai din năpteia

cea sinistra de 21 Februarie; alu treilea pentru lectiunile de ciocoismu ce a facutu militarii noștri d. ministru de interne, respundiendu in locul ministrului de resbelu la acăsta interpelare.

„Amu vediutu multe felie sdrobite de mahniere pre tempulu acestui scandalu escatu in siedint'a de Marti in adunarea deputatilor.

„Dupa parerea nostra, superiorul oficieru română sub totu privintiele, d. majoru Dabija, nu si-a facutu datoria ce-i impunea gradul său, epofetele și sabia sea, cându a fostu insultat in acel corporalnu germanu; acesta că militariu; — și alu doilea, ca să lasatu sa se apere in camera de unu onorabile, fără onorabile și eloquentă interpellatore, dura care trebuia să prevăda că-i va face reu servituu; acesta că omu politicu.

„Celu ce a vorbitu mai bine in acăsta gravă afacere a fostu Generalul Florescu, și celu ce a vorbitu mai reu a fostu ministrul de interne.

„Scia, său nu scia d. ministru de resbelu de spre acăsta interpellatiune? Dacea scia a facutu reu că n'a venit sa-i tienă facia; dacea nu, asiă timpu nu este perduto. Acceptăm in siedint'a imediata pre d. ministru de resbelu, sa vina sa spuna in adunarea deputatilor, ca sciitorul oficieru superior român Majorul Dabija este la locul său și ca caprariul neamtu nu se mai află pre teritoriul română.

„Ne adresăm la maturul, experimentatul și onorabilele generalu Duca, ministrul actual de resbelu, și lu intrebămu pre dumnealui, dacea in impregiurările acestea dumnealui a primitu demisunăa dlui Major Dabija, lasându la postul său pre caprariul némtiu, carele a cutediatu sa facă cu degetul unui Major român, chiaru și fără sa fi fostu acestu caprariu sub ordinile immediate ale dumnealui, incuragiaza său nu dumnealui nedisciplin'a in armăt'a, incuragiaza său nu dumnealui moralitatea și confusionea gradelor in armăt'a? Si-lu mai intrebămu inca un'a; o armăt'a debosiata astfel, demoralisata ast-fel, nedisciplinata ast-fel, mai este ea armăt'a? Si, spre finito, îl mai intrebămu inca un'a: veri-unu oficieru său cînă de Iosu, din missiunea francesă, dat'a, pre totu timpul cătu a fostu intre noi in armăt'a nostra, ocazie la veri-unu asemenea scandalu?

Varietăți.

** Congresulu nat. serbescu bisericescu său conchiamatu pre 13 Iuniu la Carlovetiu. Formulă programului seu constă cam din următoarele puncte: organizarea bisericei și a congresului preste totu; împăcarea cu români, donatiunea episcopalora și clădirea unei rezidențe in Neoplant'a (Navasad.)

** (Congresulu catolicilor) Aici in Sabiu s'au alesu joi in sal'a dela corona Ungariei din partea mirenilor: Bar. Lud. Iosika, Sal. Gaizago Ioanu Bornemisz și Mich. Miklo.

In privint'a acestui congresu aflată in „Gaz. Tr.” unu circulare și din partea Escel. Sele Metrop. gr. catolic din Blasius Ioanu Vancea a prin cărele atrage atențunea însemnatăie, ce urmează din tineretă acestui congresu și pune in chibzuint'a fizilor sei, susțești dacea și sa se facă alegeri și in sinul archidiocesei blasiane, ceea ce sa se facă iute pentru ca tempul e scurtu. — Dupa cătu amu vediutu totu in „Gazeta” la Nasaudu și la Clusiu s'a decisu ne participare la congresu. — In Sabiu s'au tienutu eri o conferintă; rezultatul nu se pare ca e acela-si, ca și la Nasaudu și Clusiu.

** Esamenele la academii de drepturi se incep in 5 Iuliu și se termină in 24 ale aceleia-si luni.

La gimnasiul de statu se incep esamenele de maturitate scripturistice in 28 Iuniu nou.

** K. K publica unu circulare indreptat către totu jurisdicțiile prin care le atrage atențunea că pre venitorii să nu mai adrezeze harthiele loru „către Comisariatul reg.” ci numai către comisariu, pentru ca personalul ce se află lângă comisariu regescu nu formă o corporatiune, ci e numai alatorata lângă persoana comisariului, iéra de altu mintrea se tiene de ministeriul regescu ungurescu. Tote subscrerile precum și sigilul portănumai inscripțiunea „comisariului regescu ardeleanu.”

** Epidemia de vite cornute a incetat de totu și in Talmaciu și asiă comună-

catiunea cu vite cornute e libera in totu scaunula Sabiului.

** Joi s'eră s'a intemplatu lucruri fără deplorabile in unul din suburbile Sabiului. Unu studentu eliminat, după cum se spune, fu atacat de nisce juni din suburbie, dora din resbunare causata de amoru. Atacatul fu strapunsu in mai multe locuri incătu după miezul noptiei, adeca Vineri dimineti' pre la 3 ore au și murit. Unu al doilea studentu care se dice, ca a alergat de acasă in ajutoriul celui dintâi inca a capatatu mai multe impunseturi incătu și viță lui e in pericol. Cercetarea criminală va lumină lucrul mai bine cum a fostu pentru ca trei dintre culpabili suntu arestatii. —

Concursu.

Pentru ocuparea stationei vacante de investitor la seol'a populară gr. or. română din comunitatea Cacov'a, ce este ingremiata maritului comitatului alu Carasiului și protopresbiteratului gr. or. român alu Oravitei, se scrie prin acăstă concursu.

Cu acăsta statione suntu impreunate următoare emolumente anuale:

- in bani gal'a: 126 fl. v. a.
- in naturalii: 20 metri de grâu; 20 metri de cuceruzu; 10 orgii de lemn; 100 pungi de sare; 50 pungi de lumini; 2 1/2 jugere de paine și cuartiru liberu.

Doritorii de a ocupa acestu postu investitorescu vor avea in zestră petitionile loru concursuale, — timbrate după cuvintă, — cu estrasu de botez, cu atestatul depre absolvarea cu sporiu bunu a cursului pedagogic in institutul preparandialu din Aradu, apoi despre servitulu de pâna acum și purtarea loru morale și politica, și astfelui inzestrare le voru substerne Venerabilului consistoriu alu Caransebesului pâna in 16. Iuniu vechiu a. c.

Caransebesiu, 15 Maiu 1869.

Consistoriul diecesei Caransebesului.

EDICTU.

Nicolae Pandrea din Zoltanu Comitatulu Albei superiorie acum trecoli 4 ani cu necredintia parandu-si pre legiuția sea socia Ioan'a Medrea cu unu pruncu micu in bratia din comun'a Vidacutulu român, Comitatulu cetăței de balta, fără a se sci loculu petrecerei densului, este citatul că in terminu de 6 luni de dile dela datul de fată sa se presentedie inaintea subscrisului foru matrimoniale, caci la din contra se va decide procesulu matrimoniale in contra-i urzit și in absentia lui la intielesulu SS. canone a bisericei gr. or.

Alm'a, 21 Maiu 1869.

Scaunulu protop. gr. or. alu tractul Ternavei de susu.

Ioanu Almasianu, Protop. gr. or.

EDICTU.

Ioana Marcu din Lepindea Comitatulu Cetăței de balta care de 5 ani cu necredintia parandu-si pre legiuțulu seu barbatu Nicolae Hentia dela Idicu totu din disulu comitatului, și au pribegit in lume, prin acăstă se citează că in terminu de 6 luni de dile dela datul de fată sa se presentedie inaintea subscrisului foru matrimoniale cu atâ'a mai tare, caci la din contra se va decide procesulu matrimoniale asupra-i porntu și in absentia ei la intielesulu SS. canone a bisericei nôstre gr. or.

Alm'a, 21 Maiu 1869.

Scaunulu protop. gr. or. alu tractul Ternavei de susu.

Ioanu Almasianu, Protopopu.

Burs'a de Vienn'a.

Din 31 Maiu. (12 Iun.) 1869.

Metalice 5%	62 30	Act. de creditu 304 80
Imprumut. nat. 5%	70 45	Argintulu 122
Actiile de banca	743	Galbinulu 5 86%